

Oponentský posudek

na disertační práci mgr. Aleny BOČKOVÉ, *Historia S. Joannis Nepomučení*
z roku 1729 a její dobové překlady

Disertační práce mgr. Aleny Bočkové zpřístupňuje dosud opomíjený životopis sv. Jana Nepomuckého v komentované edici dvou jazykových verzí a určuje přesvědčivě jeho autora. Už to by bylo dostatečným základem disertační práce. Bočková ovšem přináší mnohem více. Rekonstruuje život a dílo pozoruhodného a dosud rovněž literaturou o českém baroku opomíjeného autora Maximiliána Wietrowského a přináší řadu velice důležitých poznatků, jednak k problematice barokní práce s prameny, jednak k dobové překladatelské praxi. Její práce tak představuje významný příspěvek k poznání vícejazyčnosti českého literárního baroka, což je fenomén, o kterém dobře víme, ale kterému badatelsky stále mnoho dlužíme.

Práce začíná životopisem a přehledem literárního díla Maximiliana Wietrowského, jež autorka přesvědčivě určila jako autorka nepomuckého životopisu, jímž se zabývá. Cokoli by o Wietrowském napsala, bude objevené. A vypsání i na jezuitu mimořádně pestřehého života Wietrowského (viz například jeho duchovní služba u vévody Cosima III. Medicejského v době jeho pražského pobytu) je vskutku důkladné. Zvláštního ocenění zaslouží, v jak široké míře autorka využila prameny z římského ARSI, zejména korespondenci s generálem. Z jejího zpracování totiž vyplývá i řada obecnějších poznatků o komunikaci uvnitř řádu. A také ovšem pouze k této kapitole mám několik kritických připomínek, zdůrazňuji že drobných a zcela okrajových. Na s. 15 se mluví o záznamu z rodné matriky, správně by mělo být křestní matriky nebo matriky narozených. Na s. 29 by nemělo chybět rodové určení slezského hraběte *Paczyński Comes de Tenczyn*, jde o rod **Paczyński z Tenczyna i Wielkiej Paczyny**, případně **Tenczyński**. Na s. 38/39 se domnívám, že v případě obrazoborecké hereze, jež se vrátila po třech letech po koncilu v Konstantinopoli, nemá asi Wietrowský na mysli reformační ikonoklasmus, nýbrž albigenské. A konečně – evidentně přehlédnutím – na s. 42 se hovoří o koncilu v Konstantinopoli 1642. K tomuto roku se ovšem v žádném případě žádný koncil a natož v Konstantinopoli, v té době Istanbulu, konat nemohl – poslední koncil se tam konal r. 869/870. Ale jak už jsem řekl, jde z celkového pohledu opravdu jen o drobnosti in margine.

Druhá kapitola je věnována historickým a literárním zpracováním života a legendy sv. Jana Nepomuckého před Wietrowským a krátkému historickému přehledu událostí spojených s beatifikací a kanonizací Nepomukovou. Tento výklad nepomucké literární tradice i kultu je dostatečně přesný a přitom hutný a stručný. Jeho zařazení je logické z hlediska okolností vzniku Wietrowského *Historie*, která úzce souvisí s kanonizační „objednávkou“.

Třetí kapitola se už týká samotného latinského spisu o Janu Nepomuckém a jeho jazykových variant. Autorka zde navrhuje Wietrowského jako autora také německé verze (1730), zatímco v případě české verze zůstává překladatel anonymní. Skutečným objevem je zjištění francouzské verze (resp. jejího zlomku) – z křížovnického konvolutu textů s nepomuckou tematikou. Bočková zde samozřejmě uvádí knihopisné údaje, popisuje strukturu díla, cenzurní řízení (opět velmi cenná sonda, tentokrát do praxe řádové cenzury) a dedikace. Ale

nejen vnějších okolností vzniku díla se týká tato kapitola. Autorka se bezpečně pohybuje mezi jednotlivými jazykovými verzemi, hodnotí autorův styl (velmi strážlivě) a také autorskou strategii, komunikaci s čtenářem. Dochází přitom k závěru, že podobná literatura nebyla určena jen k poučení a morálce, ale plnila svým způsobem i funkci zábavného čtení (*dulce et utile*).

Čtvrtá kapitola přináší analýzu Wietrowského pramenů. Postupuje komparativně, ukazuje na vybraných místech v textu jak Wietrowský cituje, jakým způsobem kompiluje ze svých předloh. Znovu jde o poznatky, jež mají mnohem širší relevanci pro způsob práce barokních autorů vůbec. Klíčovým pramenem byl pro Wietrowského spis jezuita Francesca Galluzziho, sepsaný na objednávku Rudolfa Šporka v roce 1729, *Vita di San Giovanni Nepomuceno* (na tomto místě jen lituji, že se o Galluzziho nedozvíme více), dále ze starších autorů pochopitelně Balbín (jak *Bohemia sancta*, tak i nepomucký životopis pro *Acta sanctorum*), a konečně – a to je velmi zajímavé – také přímo kanonizační akta. Autorka dochází k závěru, že spis prozrazuje složité vnitrotextové vztahy: Wietrowský kompiluje z kompilací, někdy uvádí i zprostředkované citace apod.

Velmi důležitá je pátá kapitola, která se odpoutává od konkrétní Wietrowského *Historie* a zabývá se obecně historií překladu a zejména prozatím minimálně zpracovaných dějin barokního překladu do češtiny. Autorka konstatuje italské výpůjčky ve Wietrowského latíně (vliv Galluzziho nebo prostě jen důsledek Wietrowského i pro 18. století mimořádných jazykových dispozic?); velmi pozoruhodný je postřeh, že český text je jaksi „baroknější“ (tento poznatek by zasloužil více rozvést!). Na mnoha místech jde o převod vskutku půvabný: knihovny a archivy jsou v dobové češtině *knihárny a pamětné komory*.

Integrální a vlastně nejdůležitější částí práce je pak komentovaná edice latinského i českého spisu. Zde autorka postupovala nanejvýš pečlivě, s promyšlenými edičními pravidly, jež je (v případě latiny i češtiny) vždy znovu nutné – při respektování obecných zásad – „ušít na míru“ konkrétnímu textu.

Disertační práci Aleny Bočkové hodnotím jako nesmírně pečlivou a promyšleně koncipovanou výpověď o jednom barokním autorovi a jednom hagiograficko-historickém spisu s mnoha důležitými a obecněji využitelnými přesahy. Současně je i významným příspěvkem k dějinám nepomuckého kultu. Základem zpracování Wietrowského *Historie* je dokonale zvládnutá textová analýza a komparativní metoda. Samostatnou hodnotu má pak samotná edice latinské a české verze spisu (a zde si nemohu odpustit poznámku, že stejně jako v případě Balbínovy *Diva Montis Sancti* čeká ještě na svého germanistu edice německé verze). Disertace Aleny Bočkové tak bezpochyby splňuje a překračuje nároky na disertační práci po stránce historické, editorské a snad i – mohu-li se nekompetentně domnívat – filologické.

V Praze 26.5. 2010

PhDr. Zdeněk Hájda, CSc.